

MARCUS DIGRE
Professor i oppredning

KAI NIELSEN
Professor i gruvedrift

7034 TRONDHEIM-NTH

27. mars 1985

Til Stortingets Industrikomite,
v/formannen, stortingsrepresentant Reidar Due

St.prp. nr. 67 (1984-85)

OM LIKVIDITETSTILFØRSEL TIL A/S SYDVARANGER

Ærede stortingsrepresentanter:

Det vedtak Stortinget er innbudt til å gjøre i denne sak kan få de alvorligste konsekvenser for A/S Sydvarangers fremtid. Undertegnede har begge tidligere arbeidet i lengere tidsrom ved A/S Sydvaranger i Bjørnevatn og Kirkenes, og har i vårt senere virke holdt nær kontakt med utviklingen ved bedriften. Vi føler det som en plikt å bidra til å belyse saken best mulig, og tillater oss derfor å fremføre vårt syn på situasjonen ved A/S Sydvaranger for Industrikomiteen.

Selv om de sosiale og samfunnsmessige konsekvenser kanskje har størst betydning, vil vi her bare peke på en del tekniske og økonomiske følger av et eventuelt vedtak slik det er foreslått i St.prp. nr. 67 (1984-85):

Den fremlagte proposisjon bygger i det vesentlige på et forslag fra mindretallet i selskapets styre som går inn for utredningens alt. 3 hvor pkt. 3 lyder:

"Ekstraordinær gråbergbryting i Bjørnevatn Øst stoppes."

Etter vår oppfatning vil et slikt vedtak kunne få de alvorligste konsekvenser for mulighetene til å opprettholde drift på A/S Sydvarangers jernmalforekomster i fremtiden. Selv ved en forholdsvis kortvarig utsettelse av gråbergbryting for Østmalmen til 1986, ville man få et betydelig underskudd av malm i årene 1987-90. Dette vil kreve ekstra likviditetstilskudd som blir atskillig større enn de 62 mill. kr. som trenges for å holde denne gråbergbrytingen gående som planlagt i 1985.

Som vi påpeker nedenfor må man dessuten regne med at et vedtak om stans i gråbergbrytning Øst for 1985 vil medføre et betydelig lengere avbrudd. Dette vil gi så store inntektstap at det er fare for at hele A/S Sydvarangers jernmalproduksjon må legges ned.

Vi begrunner dette syn bl.a. ved følgende:

Østmalmen over kote -100 er klart den største og økonomisk sett gunstigste forekomsten som med dagens teknikk kan taes ut ved dagbruddsdrift. Malmmengden er ca. 28 mill. tonn av meget god kvalitet, noe som medfører bryting av i alt 54 mill. tonn gråberg.

Herav må ca. 8 mill. tonn gråberg forhåndsbrytes før man kommer til den første malmen. Den totalte gråbergmengden er rimelig sett i forhold til malmens kvalitet. Forekomsten er svært godt undersøkt ved diamantboring både fra dagen og under jord. Den har store dimensjoner og er så oversiktlig at det er meget liten mulighet for svikt i beregningene av mengde og kvalitet.

Storskala underjordsbrytning på Østmalmen eller andre forekomster i malmfeltet kan ikke produsere malm til så lav kostnad pr. tonn som dagbruddsdrift på Østmalmen. Våre vurderinger her overensstemmer med "Gränges-planen" som lå til grunn for Stortingets vedtak i henhold til St.prp. nr. 108 (1983-84), og som siden har vært grunnlaget for selskapets langsiktige brytningsplaner. Avbygging av Østmalmen etter det foreliggende dagbruddsopplegg er i realiteten helt nødvendig for å gi det pusterom som trenges for vurdering og realisering av de nye gruveplaner som det arbeides med.

Selv om stansen i ekstraordinær gråbergbrytning på Øst bare skulle vare ut året 1985, vil hele fremdriften av Øst bli ytterligere forsinket. Dette har sammenheng med at en produksjonsstans vil føre til at organisasjonen og det tekniske miljø blir forstyrret slik at det tar lang tid å komme tilbake til den effektivitet og de kostnader man hadde før man stoppet. Erfaringer fra USA viser at det for dagbruddsdrift med tungt maskineri faktisk kan gå 1-2 år innen alt går som før etter en produksjonsstans. En stans i ekstraordinær gråbergbrytning vil derfor føre til ytterligere tap i pelletsproduksjonen i årene 1987-90.

Man må videre ta i betraktning at hvis Stortinget vedtar at gråbergbrytningen Øst skal stanses, kan det kreve en langvarig ny saksbehandling før den igjen kan taes opp.

Det totale produksjonstap kan dermed lett komme opp i 2-3 mill. tonn pellets med en salgsverdi på 400-600 mill. kr. Netto innteksttap vil da løpe opp i 200-300 mill. kr.

Selskapet har ingen mulighet til i tide å erstatte forsinket malmproduksjon fra Østmalmen med malm fra andre dagbrudd, provisorisk underjordsdrift eller import av fremmedmalm.

Stans i ekstraordinær gråbergbrytning vil medføre permittering av 120 ansatte i første omgang. Dette vil skape en betydelig usikkerhet hos de ansatte, og man må regne med at kvalifisert personell vil søke seg vekk fra bedriften. Det er ingen tvil om at en stor del av A/S Sydvarangers problemer de senere år skyldes stor gjennomtrekk og tap av høyt kvalifisert personell, da særlig på ingeniørsiden. En eventuell permittering vil føre til ny uro hvor bedriften igjen risikerer å miste gode fagfolk av alle kategorier. En slik årelating kan faktiske sette selskapets eksistens i fare.

Dersom man taper malmproduksjon og må redusere pelletsproduksjonen, vil selskapet miste tillit hos kundene, særlig hos langtids avtakere. Dette kan lett ta knekken på jernmalmdriften ved A/S Sydvaranger for all fremtid.

Av departementets merknader i proposisjonens pkt. 9 fremgår at dets forslag bl.a. er begrunnet i at konsulentfirmaet IKO Management A.S. i sitt brev av 17/2-85 til Sydvarangers styre uttaler at Østmalmen muligens ikke er økonomisk drivverdig. Det forelå da ingen detaljert lønnsomhetskalkyle for Østmalmen separat. En slik er nå gjennomført og er oversendt departementet 26.d.m. Den viser at dagbruddsdrift på Østmalmen for hele perioden fra 1985 til 1993 gir høy internrente med et betydelig direkte bidrag til likviditeten fra 1987 av. Vi har gjennomgått disse kalkylene, og mener at de gir et realistisk bilde av produksjonskostnadene for brytning og foredling av Østmalmen. De viser klart at denne forekomst gir god lønnsomhet ved drift etter de foreliggende planer.

Vår konklusjon er at hvis Stortinget fattet et vedtak som innebærer stans i gråbergbrytning for Østmalmen for resten av året, vil dette gi betydelig reduksjon av pelletsproduksjonen fra 1986 av. Dette vil i beste fall føre til økonomiske tap som er atskillig større enn de 62 mill. kr. som fortsatt gråbergsbrytning i 1985 krever. I verste fall kan det gjøre slutt på all malmbrytning i Sydvarangers malmfelter fra 1987/88 av.

Ærbødigst

Marcus Digre
professor i oppredning

Kai Nielsen
professor i gruvedrift